

De dagen van het islamitische bewind in Iran zijn geteld. Maar de Iraniërs moeten zelf de macht grijpen en dat is lastiger dan het lijkt

Posted on 3 maart 2026 by Derk Jan Eppink

Decennialang zaten ayatollahs in Iran als plaatsvervangende goden op hun troon, regeerden met ijzeren hand en verspreidden militair geweld over het Midden-Oosten, en over hele delen van de wereld met radicalisering van de islam. Dit bewind gaat, ondanks zijn doodstrijd, richting mesthoop van de geschiedenis.

Geestelijk leider ayatollah Ali Khamenei heerste 36 jaar over Iran, als opvolger van Ruhollah Khomeini. Hij werd door een Israëliisch bombardement gevelt, samen met de minister van defensie, leider van het Iraanse leger en de leider van de revolutionaire garde. Een collectieve uitvaart van Iraanse kopstukken.

‘Eye-opener’

Bij zo’n historisch keerpunt worstelden leden van het pas aangetreden Nederlandse kabinet met woorden om ‘iets’ te kunnen zeggen. Premier Jetten riep op tot ‘maximale terughoudendheid’, waarbij het onduidelijk was of hij de geallieerde actie van de VS en Israël bedoelde, of de voormannen van de Iraanse theocratie die al sinds 1979, de machtsovername door Khomeini, niet ‘terughoudend’ zijn.

Jetten kent Iran. Hij maakte een toeristische reis met zijn vriend in het Iran van de mollahs. Voor de zekerheid ging ook vrouwelijk gezelschap mee, want in Iran worden homo’s van het dak gegooid. Hij noemde de reis een ‘eye-opener’ maar dat heeft zijn inzicht niet vergroot. Hij wijst op het belang ‘van het vermijden van verdere escalatie’. Iran escaleert al sinds de oprichting van de islamitische republiek. Volgens hem is ‘stabiliteit in de regio essentieel’. Dat klopt, maar Iran destabiliseerde het Midden-Oosten, als giftige spin in het web, via handlangers in Syrië, Libanon, de Gazastrook en Jemen. Het einde van dát bewind is juist de weg terug naar stabiliteit.

De reactie van het Nederlands kabinet is maatgevend voor die in andere West-Europese landen. Frankrijk en Groot-Brittannië riepen ook op tot ‘de-escalatie en onderhandelingen’.

Loze woorden. Zowel Frankrijk als Groot-Brittannië weigerde de Amerikanen toegang tot militaire vliegvelden om bombardementen uit te voeren in Iran. President Macron en premier Starmer speelden vredesduiven; de werkelijke oorzaak zit dieper. Ze zijn bang voor onrust onder moslims in eigen land.

Verzekeringspolis

Frankrijk stemt in april 2027 over een nieuwe president; de tegenstander van Marine Le Pen of een andere rechtse kandidaat zal afhankelijk zijn van de moslim-stem. Bij Labour, de partij van premier Starmer, is de moslim-stem zelfs de harde kern van het electoraat. In beide landen radicaliseerde een groeiende moslimgemeenschap. Door islamisering in de binnenlandse politiek, islamiseert de buitenlandse politiek vanzelf. Ook die van Nederland. Zie Jetten.

Andere landen gaven de VS wel toegang tot militaire vliegvelden: Koeweit, Jordanië,

Qatar, Verenigde Arabische Emiraten en Saoedi-Arabië. Allemaal Arabische landen; Amerika is hun verzekeringspolis.

Onverzoenbare posities

De Amerikanen en Israëliërs besloten Iran aan te vallen na mislukte onderhandelingen met Iraanse vertegenwoordigers in Genève. Iran gaat door met verrijking van uranium, met het doel atoomwapens te produceren. De islamitische republiek ziet atoomwapens als enige bestaansgarantie. Voor Israël geldt het omgekeerde: een Iran met atoomwapens is een existentieel gevaar. Onverzoenbare posities.

President Trump besloot, met Israël, een militaire actie te lanceren tegen Iran, met een grote lucht- en zeemacht. Ook Amerika is gebonden. Sinds de Irak-oorlog is militaire actie in het buitenland impopulair. Vooral bij de achterban van Trump. De grens ligt bij 'boots on the ground'.

Zelfisolement

Oorlogvoering is anno 2026 veranderd. Technologie verandert strategie; operaties onzichtbaar vanuit de lucht met millimeter-precisie en baanbrekende methoden voor informatievervalsing. In dat proces loopt Israël voorop. Bij de liquidatie van Hamas-leiders hoefde Israël geen bouwwerken te bombarderen; de slaapkamer van het doelwit volstond. Ongeacht waar. Geestelijk leider Khamenei waande zich veilig met de militaire top, maar Amerika en Israël wisten hem te vinden. De VS kan een bommcampagne wekenlang voortzetten, zelfs tot de islamitische republiek is teruggekeerd tot het stenen tijdperk.

De geestelijke leiding van Iran heeft een groot probleem. Wie wil Khamenei opvolgen? Zijn machtsstructuur werd systematisch uitgedund. Wie durft nog te solliciteren naar de post van 'geestelijk leider'? Een driemanschap van topfiguren moet een kandidaat zoeken. Bij vergaderingen luistert de Israëlische geheime dienst, de Mossad, mee. Wie solliciteert, wordt mogelijk uit bed geblazen. Wie wel eens de spionageserie *Tehran* heeft gezien, zal verbaasd zijn over de gelijkenis met wat nu gebeurt. Het regime heeft de Arabische wereld tegen, en krijgt evenmin substantiële steun van Rusland en China. Het ploetert in zelfisolement.

Immuniteit voor moordenaars?

Uiteindelijk moeten Iraniërs het islamitisch bewind zélf omverwerpen. Trump verklaarde dat militairen en zelfs leden van de Revolutionaire Garde (IRGC) immuniteit kunnen krijgen als ze de wapens neerleggen. Nogal een grote concessie want de IRGC is de moordmachine van Iran. Bij recente opstanden werden circa 32.000 mensen vermoord, vaak op gruwelijke wijze, door leden van die garde. Zij plakken vast aan het bewind omdat ze naast hun politioneel-militaire rol ook economische voordelen genieten, eigendom en aandelen in bedrijven, waardoor ze zijn bevoorrecht. Die moordenaars immuniteit aanbieden zal de gewone Iraniër niet appreciëren.

Amerika bereidt het terrein voor maar Iraniërs moeten de macht pakken. Dat is moeilijker dan het lijkt, want Iran zit in een andere situatie dan Venezuela dat al langere tijd democratie kende, en waar democratische verkiezingen plaatsvonden. Met de arrestatie van president Maduro heeft Trump de 'bad guy' eruit gepikt en de economie in een wurggreep gelegd zodat de vicepresident van Venezuela de wil van Amerika moet uitvoeren. Iran heeft zelfs nooit eerlijke verkiezingen meegemaakt.

Na de dood van Khamenei heeft Maryam Rajavi, leider van de nationale verzetsgroep NCRI een 'Voorlopige Regering' afgekondigd met een Tienpuntenplan, met oog op een 'democratische, seculiere republiek'. NCRI heeft ook verzetshaarden in Iran. Met de neergang van het islamitische regime zou er theoretisch ruimte moeten komen voor een democratische opstand. Elke opstand heeft gangmakers nodig; de vonken die tot de vlam leiden. NCRI heeft een lange verzetstraditie. Het vocht niet alleen tegen het islamitisch regime vanaf het begin maar ook tegen de heerschappij van Sjah Reza Pahlavi (1919-1980) en zijn zelf verheerlijkende pauwentroon die de oorzaak was van de islamitische revolutie in 1979.

De zoon van de Sjah, Reza Pahlavi II (65), vertrok op 17-jarige leeftijd naar de VS om een opleiding te volgen als luchtmachtpiloot maar kwam nooit terug in Iran omdat zijn familie tijdens de islamitische revolutie het land werd uitgezet. Hij woont in Washington DC, heeft geen lange verzetstraditie maar werpt zich op als 'overgangsfiguur' van de huidige dictatuur naar een nieuwe staatsvorm, mogelijk een monarchie. Hij noemt de overgang 'tijdelijk', tot 3 jaar of meer. Pahlavi heeft

ook nooit afstand genomen van het bewind van zijn vader op de pauwentroon. Iran kent diverse etnische minderheden zoals de Koerden, die autonomie binnen Iran eisen, maar Pahlavi noemt hen 'separatisten'.

Watchdog

Het islamitisch bewind spartelt voort, ten koste van Arabische buurlanden en de vrije zeevaart. Maar zijn dagen zijn geteld. Zodra het islamitisch bewind verbrokkelt, zal een 'gematigd deel' ervan aansluiting zoeken bij de oppositie. Dat zal eerder zijn bij de beweging van Pahlavi en zijn monarchale traditie dan bij de NCRI die werd gehaat door zowel de Sjah als de Mollahs.

Het beste is dat de verdeelde oppositie in een ronde tafel-onderhandeling een akkoord sluit over eerlijke, algemene verkiezingen voor een Grondwettelijke Vergadering, om van daaruit verder te onderhandelen over de toekomst van Iran. Zowel Pahlavi als NCRI hebben een effectieve lobby in Washington DC, bij het Congres en Amerikaanse media. Trump kan hen om de tafel dwingen en optreden als de brommende 'watchdog'.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**